

Innst. S. nr. 102

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 3:9 (2002-2003)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av bevaringen og sikringen av samlingene ved fem statlige museer

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

Museene har en viktig oppgave i forvaltningen av den kulturhistoriske og naturhistoriske arv. Hovedoppgavene er å samle inn, bevare og sikre, forske og formidle og stille ut materielle vitnemål om menneskene og deres omgivelser. For at samlingene skal kunne benyttes i forskning og formidling i et lengst mulig tidsperspektiv, må de forvaltes på en slik måte at de er best mulig beskyttet mot kontinuerlig nedbrytende prosesser og plutselige ødeleggelser.

Både Utdannings- og forskningsdepartementet og Kultur- og kirkedepartementet har ansvar for viktige statlige museer. Universitetenes ansvar for å bygge opp, drive og vedlikeholde museer med vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger er nedfelt i lov av 15. mai 1995 om universiteter og høyskoler § 2 nr. 6.

Overordnede mål og prinsipper for bevaring og sikring av museumssamlinger fremgår av St.meld. nr. 61 (1991-1992) Kultur i tiden og St.meld. nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleveling, som begge er framlagt av Kultur- og kirkedepartementet.

Riksrevisjonens undersøkelse omfatter de kulturhistoriske og de naturhistoriske museene ved Universitetet i Oslo, Bergen Museum, Nasjonalgalleriet og Arkeologisk museum i Stavanger.

Formålet med undersøkelsen har vært å kartlegge hvordan museenes samlinger bevares og sikres, og hvordan bevarings- og sikringsarbeidet styres. Videre har Riksrevisjonen vurdert om bevaringen og sikringen er i samsvar med Stortingets forutsetninger, statlig regelverk og museumsfaglige normer.

Riksrevisjonens undersøkelse er basert på en kartlegging av oppbevaringsforholdene og samlingenes tilstand i museenes utstillingslokaler og magasiner. Kartleggingen er gjennomført av Norsk institutt for kulturminneforskning.

Det er videre gjennomført en analyse av hvordan de forskjellige nivåene i styringskjeden fra departement til museum ivaretar hensynet til å bevare og sikre museenes samlinger i styringen av museumsvirksomheten.

Undersøkelsen viser at de fem museenes samlinger i mange tilfeller oppbevares under forhold som gir utilstrekkelig beskyttelse mot nedbrytende faktorer, og at de tiltakene som er truffet for å sikre samlingene mot risikoen for tyveri og plutselige ødeleggelser, til dels er utilstrekkelige. Ved flere museer bærer samlingene preg av mangel på både direkte konservering og preventive tiltak. I noen tilfeller viser gjenstandene ikke tegn til omfattende skader selv om oppbevaringsforholdene er ugunstige. Nedbrytende prosesser forløper imidlertid langsomt, og en videre oppbevaring under dårlige forhold må derfor forventes å medføre større skader på gjenstandene.

Både klima og lysforhold er av vesentlig betydning for bevaringen av samlingene. Ved alle museene som omfattes av undersøkelsen, er det påvist ugunstige klimaforhold. Med unntak av Nasjonalgalleriet anses lysforholdene som tilfredsstillende. Dette skyldes i mindre grad at gjenstandene er skjermet mot lys, men at de enten er pakket ned eller ikke er lysømtålige. Ved Nasjonalgalleriet kan lysforholdene over tid medføre skader på utstilte malerier.

Samlingene ved universitetsmuseene er utsatt for biologisk nedbryting. Det ble funnet eksempler på angrep fra mugg, insekter og skadedyr. Ved alle museene er det eksempler på at de nærmeste omgivelsene har en nedbrytende effekt på gjenstandene. Blant annet bruker flere institusjoner syreholdig materiale ved innpakning av gjenstander. I noen tilfeller er renholdet av utstillingene og magasinene også mangelfullt.

De fysiske forholdene i magasinene er i mange tilfeller lite tilfredsstillende. Dårlig utforming og innredning medfører økt slitasje på gjenstandene. Hovedproblemene er mangelfull tilgang og gjenfinningsforhold, plassmangel og manglende tilrettelegging for evakuering.

Brannsikring er generelt høyt prioritert, selv om det er forskjeller mellom de enkelte museene. Med unntak for Arkeologisk museum i Stavanger og Nasjonalgalleriet vurderes sikringen mot tyveri og hærverk som utilstrekkelig. Også sikringen mot vannskade er i mange tilfeller mangelfull. Vannførende rør som er ført gjennom lokalene, og manglende vedlikehold av vinduene anses som sentrale problemer.

Mangler ved oppbevaringsforholdene er i vesentlig grad relatert til bygningsmessige forhold. Utilstrekkelig vedlikehold og dårlig isolasjonsevne er sentrale problemer. Flere av bygningene er verneverdige, og dette begrenser mulighetene til å gjennomføre nødvendige ombygginger for å bedre bevaringsmiljøet.

Undersøkelsen viser at oppbevaringsforhold og sikringstiltak gjennomgående er bedre ved Nasjonalgalleriet og Arkeologisk museum i Stavanger enn ved universitetsmuseene. Ved Bergen Museum og de naturhistoriske museene ved Universitetet i Oslo må forholdene anses som lite tilfredsstillende. Ved de kulturhistoriske museene ved Universitetet i Oslo er det også avdekket mangler knyttet til oppbevaring og sikring.

Undersøkelsen viser videre at både Utdannings- og forskningsdepartementet og ledelsen ved universitetene i liten grad gir faglige føringer for universitetsmuseenes virksomhet. Verken i departementets tildelingsbrev eller i universitetenes virksomhetsplan eller disponeringsskriv fastsettes mål for arbeidet med å bevare og sikre museenes samlinger.

Undersøkelsen viser at det ved universitetsmuseene er et betydelig etterslep i registreringer av gjenstander. Det framgår videre at museene har overordnet oversikt over oppbevaringsforholdene, men at de mangler detaljert og systematisk kjennskap til bevaringssituasjonen. Museene har heller ikke utarbeidet noen plan for bevaringsarbeidet. Ved de kulturhistoriske museene ved Universitetet i Oslo er det satt i gang et REVITA-prosjekt (revitaliseringsprosjekt), der siktemålet blant annet er å skaffe seg oversikt og utarbeide en handlingsplan.

Undersøkelsen viser at det er etablert dialog mellom museene og universitetsledelsen og internt ved museene der bevaring og sikring inngår. Den skriftlige rapporteringen er imidlertid mangelfull. Grunnen er at rapporteringen internt i museene og fra museene til universitetsledelsen hovedsakelig inneholder opplysninger om enkelttiltak som er gjennomført, uten at det rapporteres systematisk i forhold til oppnådde mål og resultater.

Undersøkelsen viser at Kultur- og kirke departementet har gitt klarere føringer for sikringsarbeidet enn for bevaringsarbeidet ved Nasjonalgalleriet.

Det framgår av undersøkelsen at Nasjonalgalleriet ikke har utarbeidet helhetlige virksomhetsplaner eller

bevaringsplaner. Konserveringsavdelingens arbeid har i stor grad vært styrt av utlånsvirksomheten.

Nasjonalgalleriet har opplyst at museet har bedre kompetanse på konservering av malerier og kunst på papir enn på konservering av skulpturer. Tilsvarende har Norsk institutt for kulturminneforskning framholdt at kompetansen innen skulptur- og rammekonservering kan synes å være mangelfull, og at oppbevaringsforholdene for skulpturene ikke er tilfredsstillende, verken i magasiner eller i utstillinger.

Undersøkelsen viser at Kultur- og kirke departementet har stilt krav om at Nasjonalgalleriet rapporterer gjennomførte tiltak og oppnådde resultater på bevaringsområdet. Museets årsrapport inneholder opplysninger om tiltak som er iverksatt innen bevaringsområdet, men det rapporteres ikke systematisk om oppnådde resultater.

1.2 Departementenes kommentarer

1.2.1 Utdannings- og forskningsdepartementet

OPPBEVARINGSFORHOLD OG SAMLINGENES TILSTAND

Utdannings- og forskningsdepartementet har i brev av 19. mai 2003 avgitt uttalelse til forholdene som er tatt opp i rapporten. Departementet viser til at det er stor forskjell mellom museumstypene når det gjelder omfang på samlingene. Kunst- og kunstindustrimuseene har små samlinger og liten tilvekst regnet i totalmengden av gjenstander sammenliknet med kulturhistoriske og naturhistoriske museer. Departementet mener at den store forskjellen i samlingsomfang og tilvekst blant de fem museene er for lite problematisert i forhold til både metodeopplegg og resultater i Riksrevisjonens rapport. De økonomiske konsekvensene av å kunne være i stand til å håndtere tilveksten særlig ved de naturhistoriske museene er ikke uvesentlig for forståelsen av noen av resultatene i rapporten.

Departementet viser til at Riksrevisjonens undersøkelse i hovedsak er konsentrert om enheter der oppbevarings- og/eller sikringsforholdene var mangelfulle i forhold til aksepterte normer, og som samtidig har gjenstander som er av udiskutabel verdi for museet. Departementet anser at Riksrevisjonens undersøkelse er et nyttig bidrag for å synliggjøre sider ved de vilkårene som universitetsmuseene arbeider under.

Departementet hevder videre at rapporten i liten grad drøfter hvor alvorlig avvik fra de ulike normene vil være for samlingene, og hvilke tidsaspekter det her er tale om. Det er også i liten grad differensiert mellom ulike museumstyper og samlingsgjenstander i forhold til normene, selv om for eksempel mangelfulle lysforhold trolig er mer skadelig for en malerisamling enn for enkelte typer geologiske samlinger. Departementet bemerker at slike spørsmål burde vært bredere drøftet i rapporten.

Departementet viser til konklusjonen i undersøkelsen, hvor det framgår at mangler ved oppbevaringsforholdene i vesentlig grad er relatert til bygningsmessige forhold. Med de moderne kravene som stilles til oppbevaring og sikring, vil det ifølge departementet trolig være begrensede muligheter for å gjennomføre nød-

vendige ombygginger innenfor eksisterende bygningsmasse. Det vil være behov for større investeringer for å få tilfredsstillende forhold for samlinger og magasiner. Departementet har arbeidet med å løfte fram museenes behov særskilt. I budsjettssammenheng har imidlertid museenes behov blitt sett i sammenheng med det øvrige byggebehovet i sektoren.

Departementet viser til at universitetenes ansvar for å bevare og sikre samlingene er fastlagt i universitets- og høyskoleloven, og fastslår videre at departementet har det overordnede ansvaret for universiteter og høyskoler.

Videre er de kulturhistoriske museene gitt ansvar etter kulturminneloven som sorterer under Miljøverndepartementet.

Det følger av økonomireglementet i staten at hvert departement skal fastsette mål og resultatkrav innenfor sine ansvarsområder.

Departementet framholder at en gjennom rapporteringen fra universitetene har fått overordnet kjennskap til bevarings- og sikringsarbeidet ved museene. Departementet har lenge vært klar over at arbeidet på dette området ikke har vært optimalt. Det er derfor målsettinger om dette har vært tatt inn i tildelingsbrevet.

Bevaring og sikring, og behovet for ressurser til dette, har også vært diskutert på etatsstyringsmøter med institusjonene. Bevilgningene til universitetsmuseene inngår i de generelle rammebevilgningene til det enkelte universitet, og det blir således opp til hvert universitet å fordele knappe ressurser til de ulike formålene.

Departementet opplyser at tilgangen på konserveringskompetanse er blitt bedre etter at Universitetet i Oslo startet sin utdanning innen konservering. Utdannings- og forskningsdepartementet antar at dette på sikt kan bidra til å redusere restansene på konserveringssiden, særlig hvis det kombineres med utviklingen av en samlingsfilosofi basert på realistiske økonomiske rammer. Med utgangspunkt i den store årlige tilveksten til universitetsmuseenes samlinger vil det imidlertid være vanskelig å komme å jour med alle restanser uten å øke ressurstilgangen til museene.

TILTAK SOM UNIVERSITETSMUSEENE HAR GJENNOMFØRT ELLER PLANLAGT ETTER AT RIKSREVISJONEN GJENNOMFØRTE SIN UNDERSØKELSE

Utdannings- og forskningsdepartementet opplyser at de tre universitetsmuseene har planlagt og gjennomført en rekke tiltak for å bedre oppbevaringsforholdene og styringen av bevarings- og sikringsarbeidet etter at Riksrevisjonens undersøkelse ble gjennomført. Dette omfatter bygningsmessige utbedringer og tiltak for blant annet å bedre ventilasjon og sikring av samlingene mot brann, tyveri og hærverk. Det er videre foretatt opprydding og flytting av samlinger til mer egnede lokaler.

På det styringsmessige området er det blant annet planlagt og gjennomført tiltak for å bedre registrering og dokumentasjon av samlingene samt museenes oversikt over bevaringssituasjonen. Videre er det gjennom-

ført tiltak for å styrke kompetansen innen forebyggende konservering.

1.2.2 Kultur- og kirke departementet

Kultur- og kirke departementet har i brev av 13. mai 2003 avgitt uttalelse til de forhold som er tatt opp i rapporten. Departementet mener at de standardene som er lagt til grunn for undersøkelsen, til dels er meget høye, og at det kan være vanskelig å forholde seg til kriteriene fordi de er generelt formulert. Departementet peker på at bevaringen av kunstverk i Nasjonalgalleriet ikke er fullgod, men at den ikke er så dårlig at en står overfor umiddelbare skadevirkninger.

Departementet viser til at all museumsvirksomhet er en balanse mellom kravene til bevaring og til formidling. Innenfor de gitte økonomiske rammer søker Nasjonalgalleriet å ivareta sine forpliktelser overfor begge områdene uten at noen av dem blir skadelidende. Derfor har en stor andel av museets årlige bevilgning de siste årene vært benyttet til sikring og bevaring av samlingene.

Departementet bemerker at skulptur- og rammekonservering ikke er uforsvarlig lavt prioritert ved Nasjonalgalleriet sammenliknet med konservering av maleri og kunst på papir. Skulptur er ikke like ømfintlig som de øvrige kunstverkene i samlingen. Det anses derfor som forsvarlig å prioritere den forebyggende konserveringen av maleri og kunst på papir. Når det gjelder kompetanse innenfor direkte konservering av skulptur, mener Nasjonalgalleriet at det innenfor de aktuelle økonomiske rammene er riktig å hente inn kompetansen fra andre institusjoner ved behov. Tilsvarende gjelder for konservering av rammer.

Kultur- og kirke departementet framhever at bevaring av gjenstander må bygge på museets faglige vurderinger, og at hensynet til bevaring står sentralt i hele Nasjonalgalleriets virksomhet. Departementet har imidlertid merket seg Riksrevisjonens påpekning om at departementet har et klart styringsansvar når det gjelder bevaring.

1.3 Riksrevisjonens bemerkninger

Riksrevisjonens undersøkelse viser at samlingene ved fem av de største statlige museene i mange tilfeller oppbevares under forhold som gir utilstrekkelig beskyttelse mot nedbrytende faktorer. I flere tilfeller er det ikke truffet tiltak som sikrer samlingene mot tyveri og plutselige ødeleggelser. Det er til dels avdekket manglende oversikt og orden, noe som reduserer samlingenes verdi for forsknings- og formidlingsformål.

Riksrevisjonen bemerker at oppbevaringsforholdene i museene er vurdert i forhold til alminnelig aksepterte faglige normer for hvordan samlinger skal beskyttes mot nedbrytende faktorer og risikoen for plutselige ødeleggelser.

Undersøkelsen viser at det fra overordnet myndighet i liten grad gis føringer for bevaring og sikring av samlingene, spesielt når det gjelder museene under Utdannings- og forskningsdepartementet. Styringsdialogen er i flere tilfeller mangelfull, da det i varierende grad

fastsettes mål og rapporteres resultater. Riksrevisjonen stiller derfor spørsmål ved om den overordnede styringen og den lokale ledelsen av museene er så mangelfull at tiltak er nødvendig.

Riksrevisjonen har merket seg at Utdannings- og forskningsdepartementet framhever at den gjennomførte omorganiseringen av museene ved universitetene i Oslo og Bergen vil tydeliggjøre ansvarsforholdene og gjøre det lettere å ha oversikt over samlingene. Departementet peker også på at den etablerte utdanningen innen konservering ved Universitetet i Oslo vil kunne bidra til å øke museenes kompetanse når det gjelder bevaring og sikring.

Riksrevisjonen er innforstått med at det er store forskjeller i samlingsomfang og tilvekst blant de museene undersøkelsen omfatter. Etter Riksrevisjonens vurdering bør det, uansett omfang og museumstype, iverksettes tilfredsstillende bevarings- og sikringstiltak som bedrer sikkerheten og mulighetene for langtidsbevaring av samlingene.

1.4 Departementenes svar

1.4.1 Utdannings- og forskningsdepartementet

Saken har vært forelagt Utdannings- og forskningsdepartementet som i brev av 30. juni 2003 har uttalt at Riksrevisjonens undersøkelse er et nyttig bidrag til å synliggjøre sider ved de vilkår som universitetsmuseene arbeider under. De mangler i oppbevaringsforholdene som påpekes i rapporten er i vesentlig grad relatert til bygningsmessige forhold. Med moderne krav som stilles til oppbevaring og sikring vil det trolig være begrensede muligheter for å gjennomføre de nødvendige ombygninger innenfor eksisterende bygningsmasse. Det tilsier at det vil være behov for større investeringer for å få til tilstrekkelig gode oppbevaringsforhold.

Ifølge departementet er det ikke uten videre gitt at en økt vektlegging av mål- og resultatstyring vil kunne løse problemene med dårlige klimaforhold grunnet bygningsmassen.

Utdannings- og forskningsdepartementet viser til brev til Riksrevisjonen av 12. desember 2001 og 19. mai 2003, der det vises til at de faglige normene som er lagt til grunn, ikke er gjort gjeldende for universitetsmuseene.

Departementet uttaler at det kan synes som at de faglige normene primært er utviklet mot ivaretagelse av kunst- og kulturhistoriske samlinger. De naturhistoriske museene er således målt opp mot standarder som ikke i alle sammenhenger er like relevante for dem.

Disse forholdene må etter departementets syn tas i betraktning når resultater/funn fra undersøkelsen skal vurderes. Departementet har imidlertid merket seg de svakheter som påpekes i Riksrevisjonens rapport.

Riksrevisjonen har bemerket at det i flere tilfeller ikke er truffet tiltak for å sikre samlingen mot tyveri og plutselige ødeleggelser. Det er gjennom undersøkelsen også påvist mangler knyttet til planverk for sikring mot brann og tyveri samt redningsplaner for krisesituasjoner. Det blir fra departementets side fremhevet at det både

mens Riksrevisjonen gjennomførte sin undersøkelse og i etterkant av denne, er iverksatt flere tiltak på sikringsområdet.

Departementet har merket seg at Riksrevisjonen også har påpekt svakheter ved den interne styringen av museene. På dette området forventer departementet at omorganiseringene som er gjennomført både ved universitetsmuseene i Bergen og Oslo, på sikt vil gi seg utslag i bedret oversikt over samlingene, bedret rapportering samt at det blir lettere å planlegge tiltak.

Departementet vil søke å følge opp Riksrevisjonens rapport for å få til forbedringer. Enkelte tiltak bør innenfor nåværende økonomiske ramme kunne rette opp en del av de svakheter som er påvist. Dersom det skal skje forbedringer av vesentlig betydning for forholdene som samlingene oppbevares under, vil det imidlertid kreve betydelige økonomiske investeringer i forhold til nybygg og ombygninger.

1.4.2 Kultur- og kirkedepartementet

Saken har vært forelagt Kultur- og kirkedepartementet som i brev av 11. juli 2003 har uttalt at de anser rapporten og prosessen i forkant av den som et verdifullt bidrag til arbeidet med å legge til rette for og følge opp bevarings- og sikringsforholdene i museene.

Departementet viser til at Nasjonalgalleriets bygningsproblemer og det faktum at nåværende bygning vanskelig kan utbedres for å tilfredsstille krav til klima m.m., utgjør en av flere årsaker til at Nasjonalmuseet for kunst er etablert. Denne nye institusjonen, samorganisert av Nasjonalgalleriet, Museet for samtidskunst, Kunstindustrimuseet i Oslo og Norsk arkitekturmuseum, skal få løst bygningsbehovene sine i et bygge- og ombyggings-prosjekt i Tullinløkka-området, slik intensjonen er formulert i ABM-meldingen. Departementet viser til at den uttrykkelige intensjon er å finne bygningsmessige løsninger som gjør at Nasjonalgalleriet og de andre virksomhetene i Nasjonalmuseet for kunst kan få lokaler som legger til rette for rasjonelt og langsiktig bevaringsarbeid.

Tiltak med sikte på å bedre bevaringen av samlingene er satt inn, bl.a. ved at interim-styret for prosjektet i 2002 igangsatte et ekstraordinært katalogiseringsprosjekt i de institusjonene som inngår i Nasjonalmuseet for kunst. Dette prosjekt blir videreført i 2003 av det nye styret for Nasjonalmuseet. IKT-basert registrering og grunnkatalogisering er en nødvendig forutsetning for å ha oversikt og orden og bl.a. kunne lage hensiktsmessige planer for mer langsiktig bevaringsarbeid.

1.5 Riksrevisjonens uttalelse

Riksrevisjonen konstaterer at det er enighet om behovet for å bedre bevaringen og sikringen av samlingene ved de undersøkte museene.

Riksrevisjonen har merket seg at både Utdannings- og forskningsdepartementet og Kultur- og kirkedepartementet framholder at flere av de mest vesentlige manglene ved oppbevaringsforholdene ved de undersøkte museene ikke vil kunne rettes på uten at det foretas betydelige investeringer i bygningsmassen. Utdan-

nings- og forskningsdepartementet gir likevel uttrykk for at det er mulig å rette opp en del av de svakhetene som er påvist gjennom tiltak som kan gjennomføres innenfor nåværende økonomiske ramme. Riksrevisjonen understreker i denne sammenhengen at departementet har det overordnede ansvar for å påse at samlingene bevares og sikres på en forsvarlig måte, og forutsetter at det gjennomføres styringsmessige forbedringer på alle nivåer i styringskjeden fra departementet til museum.

Riksrevisjonen har merket seg at både Utdannings- og forskningsdepartementet og Kultur- og kirkedepartementet har iverksatt tiltak med siktemål å bedre oppbevaringsforholdene og styringen av bevarings- og sikringsarbeidet. Riksrevisjonen forutsetter at dette arbeidet videreføres, og understreker betydningen av at bevaring og sikring av samlingene forankres i alminnelig aksepterte faglige normer som er tilpasset det enkelte museum.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Berit Brørby, Kjell Engebretsen og Jørgen Kosmo, fra Høyre, André Dahl og Martin Engeset, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og Henrik Rød, fra Sosialistisk Venstreparti, Siri Hall Arnøy og lederen Ågot Valle, og fra Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan, viser til at Riksrevisjonen har undersøkt hvordan samlingene ved fem statlige museer bevares og sikres, og hvordan bevarings- og sikringsarbeidet styres. Videre har Riksrevisjonen vurdert om bevaringen og sikringen er i samsvar med Stortingets forutsetninger, statlig regelverk og museumsfaglige normer. Undersøkelsen omfatter de kulturhistoriske og naturhistoriske museene ved Universitetet i Oslo, Bergen Museum, Nasjonalgalleriet og Arkeologisk museum i Stavanger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil understreke at disse, sammen med landets øvrige museer, representerer institusjoner som har til hovedoppgave å forske i, samle, bevare og stille ut gjenstander og andre vitnesbyrd om natur-, kultur- og kunsthistorisk utvikling. Museene er viktige arenaer både for identitetsskaping og nyorientering. Samlingene er verdifulle deler av vår kulturarv. Samlingene ved de naturhistoriske museene spiller nasjonalt og internasjonalt en viktig rolle som artsbanker og miljøarkiv. Museene må settes i stand til å bli sentrale aktører i fremtidens kunnskapssamfunn. Dersom samlingene ikke blir bevart og sikret på en tilfredsstillende måte, kan viktige kulturelle, kunstneriske og naturhistoriske verdier gå tapt.

Flertallet viser til at undersøkelsen har avdekket at de fem museenes samlinger i mange tilfeller oppbevares under forhold som gir utilstrekkelig beskyttelse mot nedbrytende faktorer (klima, lys, biologisk ned-

bryting, manglende renhold), og at de tiltak som er truffet for å sikre samlingene mot risikoen for tyveri og plutselige ødeleggelser er tildels utilstrekkelige. I tillegg sier Riksrevisjonen at nedbrytende prosesser foreløper langsomt og at en fortsatt oppbevaring under så dårlige forhold som i dag, må forventes å medføre enda større skader på gjenstandene over tid. Flertallet understreker alvoret ved resultatet av undersøkelsen.

Flertallet har merket seg at en vesentlig del av manglene ved oppbevaringsforholdene er knyttet opp mot bygningsmessige forhold. Dersom manglene skal rettes opp, forutsetter det betydelige investeringer i bygningsmassen.

Flertallet viser til at Regjeringen i budsjettproposisjonen varsler at det skal foretas en helhetlig vurdering av behovet for nyinvesteringer og oppgradering av det som hører inn under Utdannings- og forskningsdepartementets ansvarsområde i sammenheng med behandlingen av Ryssdal-utvalgets rapport. Flertallet ser det som naturlig at det i denne forbindelse vurderes å utforme en opptrappingsplan for bygg og vedlikehold av universitetsmuseene som bør sees i sammenheng med det øvrige bygge- og vedlikeholdsbehovet i sektoren.

Flertallet peker på at Riksrevisjonen i sin gjennomgang av styringen med bevarings- og sikringsarbeidet ved museene, konkluderte med at ingen av dem har gode nok planer og rutiner for dette, og at Utdannings- og forskningsdepartementet eller Kultur- og kirkedepartementet som overordnet myndighet i for liten grad gir føringer for bevaring og sikring av samlingene. Dette gjelder spesielt for museene under Utdannings- og forskningsdepartementet. Riksrevisjonen har derfor stilt spørsmål ved om den overordnede styringen og den lokale ledelsen av museene er så mangelfull at tiltak er nødvendig. Flertallet understreker at departementene har det overordnede ansvar for å påse at samlingene bevares og sikres på en forsvarlig måte, og forutsetter at det gjennomføres styringsmessige forbedringer på alle nivåer i styringskjeden fra departementet til museum. På bakgrunn av Riksrevisjonens påpekning av forholdene ved universitetsmuseene, ber flertallet om at Utdannings- og forskningsdepartementet finner egnede måter å utforme mål- og resultatindikatorer for området. Flertallet understreker behovet for at dette arbeidet vies den nødvendige oppmerksomheten for å sikre styringsmessige forbedringer.

Flertallet vil i den sammenheng peke på at familie-, kultur- og administrasjonskomiteen i Innst. S. nr. 46 (2000-2001) mente at det er nødvendig i et fremtidig perspektiv å integrere universitetsmuseene i større grad i den statlige museumspolitikken. Videre uttalte familie-, kultur- og administrasjonskomiteen at det bør vurderes å gi ett departement, for eksempel Kulturdepartementet, det overordnede museumsfaglige og politiske ansvar for hele sektoren. Det ble pekt på at Mjøsutvalget i sin innstilling uttalte: "Det bør gjennomføres en utredning om universitetsmuseenes stilling, særlig i forhold til andre museer". Flertallet vil på bakgrunn av Innst. S. nr. 46 (2000-2001) og Riksrevisjonens rap-

port etterlyse initiativ for bedre samordning og styring av museumssektoren.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti har merket seg at det finnes en rekke motstridende synspunkter i dette spørsmålet. Disse medlemmer har imidlertid ikke grunnlag for å konkludere i dette særskilte spørsmålet, verken på bakgrunn av den foreliggende rapport fra Riksrevisjonen eller den naturlige arbeidsdelingen som bør finnes mellom kontroll- og konstitusjonskomiteen og Stortingets respektive fagkomiteer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til St.meld. nr. 48 (2002-2003) Kulturpolitikk fram mot 2014, og forutsetter at spørsmål rundt sikring og bevaring av samlinger samt organisering av museumsvirksomheten blir grundig gjennomgått i forbindelse med Stortingets behandling av denne meldingen. Etter flertallets syn bør det utarbeides en enhetlig plan for forvaltning av museene og deres samlinger.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at Riksrevisjonens rapport viser at det er behov for en særlig satsing på universitetsmuseene. Flere universitetsmuseer holder til i nasjonale monumentalbygg som er en viktig del av kulturarven vår. Museene har et særlig behov for vedlikehold, oppgradering og nybygg. Nåværende finansieringsordninger innebærer åpenbare interessekonflikter mellom institusjonenes undervisnings- og forskningsforpliktelser på den ene siden og museumsforpliktelsene på den andre. Dette flertallet viser til Riksrevisjonens rapport der det heter: "Bevilgningene til universitetsmuseene inngår i de generelle rammebevilgninger til de enkelte universitet, og det blir således opp til hvert enkelt universitet å fordele knappe ressurser til de ulike formål". Dette flertallet er av den klare oppfatning at utforming av universitetenes finansieringsordninger må tydeliggjøre og vektlegge institusjonenes museumsfaglige forpliktelser.

Dette flertallet har merket seg at Utdannings- og forskningsdepartementet, Kultur- og kirkedepartementet og Universitetene i Oslo og Bergen har satt i gang noe utbedringsarbeid med sikte på å bedre bevarings- og sikringsarbeidet. Dette flertallet vil i likhet med Riksrevisjonen forutsette at dette arbeidet videreføres og forankres i alminnelig aksepterte faglige normer som er tilpasset det enkelte museet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at Riksrevisjonens rapport viser at det foreligger et behov for å fokusere særskilt på universitetsmuseene og dagens finansieringsordninger. Disse medlemmer viser til Riksrevisjonens merknader og forutsetter at Utdannings- og forskningsdepartementet viderefører sitt

bevarings- og utbedringsarbeid forankret i faglige normer tilpasset det enkelte museum.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg at Riksrevisjonen finner at de fem museenes samlinger i mange tilfeller oppbevares under utilstrekkelige forhold. Disse forholdene fører til nedbryting og at samlingen ikke er godt nok beskyttet mot risikoen for tyveri eller plutselige ødeleggelse. Samlingene viser også at de ikke har blitt konservert godt nok. I noen tilfeller er det avdekket manglende katalogisering og oversikt. Slik manglende orden fører til at samlingenes verdi ikke er synlig og at de ikke er tilgjengelige for publikum og forskning.

Disse medlemmer merker seg også at Riksrevisjonen finner at overordnede myndigheter i liten grad har gjort nok for å gi veiledning, forskrifter og midler nok til en tilstrekkelig oppbevaring. Dette gjelder spesielt museene under Utdannings- og forskningsdepartementet.

Disse medlemmer mener at vår felles historie og arv må ivaretas på en tilstrekkelig måte. En ivaretagelse er nødvendig for å sikre at også fremtidige generasjoner skal kunne ha glede av og få økt kunnskap om historien.

Disse medlemmer vil peke på at sentrale myndigheter i langt større grad må sette de ulike museene i stand til å ivareta sine samlinger på en tilstrekkelig måte. Siden det ofte er de budsjettmessige rammer som er den største begrensningen for å få til en tilstrekkelig ivaretagelse, så er det også viktig å sette museene i stand til å øke sine tilgjengelige midler. Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til ordning for utleie av kunst- og kulturgjenstander, som ble behandlet i Dokument nr. 8:98 (2002-2003). I den ordningen oppnår man flere gode mål samtidig: Kunst- og kulturgjenstander blir gjort tilgjengelige for et bredere publikum. De offentlige samlinger får en ekstra inntektskilde. De offentlige samlinger minsker sitt magasineringsbehov. Disse medlemmer viser til at et samlet Storting sluttet seg til forslaget om en slik ordning, og håper ordningen kan gi sårt tiltrengte inntekter til museene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, peker på at et samlet Storting i Innst. S. nr. 32 (2003-2004) ved behandlingen av Dokument nr. 8:98 (2002-2003), ba Regjeringen ta initiativ overfor institusjoner på kunst- og kulturområdet med sikte på at samlingene i større grad kan bli tilgjengelige for allmennheten, privatpersoner, næringsliv og offentlige virksomheter, for eksempel gjennom utlån/utleie av kunst- og kulturgjenstander. Flertallet slutter seg til målsettingen om tilgjengelighet. Flertallet mener imidlertid at bevaring, sikring og formidling av samlingene krever stor kompetanse, og at utlån og utleie av gjenstander krever mye av partene. Utleie/utlån kan derfor ikke på noen måte løse utfordringene som museene står overfor.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument nr. 3:9 (2002-2003) - Riksrevisjonens undersøkelse av bevaringen og sikringen av samlingene ved fem statlige museer - vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 18. desember 2003

Ågot Valle
leder og ordfører

